

Erpe-Mere

Pap en pruimen

4 maart 2012

Stoeproken... het woord is tegenwoordig al ingeburgerd en toch is het pas vorig jaar als „Woord van het Jaar“ verkozen in Vlaanderen. Je weet wel waar het om gaat. Door het verbod op het roken in horecazaken werden de verslaafden verbannen naar een soort Molokai: de stoep. De horecazaak... nochtans een instelling die dient ter laving van de dorst, het spijzigen van de hongerigen en het vermaken van de goegemeente. Indien er nog wat is overgebleven van de kennis die ik op vroege leeftijd verworven zou moeten hebben, dan zijn de twee eerste van het rijtje zelfs werken van barmhartigheid. En derhalve zeer prijzenswaardig. Toch drumt men tegenwoordig de noodduftigen helemaal in het verdomhoekje. Dura lex, sed lex worden degenen die de acute nood gevoelen aan een nicotine-shot verbannen naar dikwijls onherbergzame oorden. Geworpen in de duisternis waar gevee is en geknars van tanden. Niet zelden voorziet de cafébaas, in zijn goed begrepen eigenbelang, wel eens een tentje op het caféterras zodat zijn cliënteel niet natter wordt van buiten dan van binnen. Daardoor ontvouwt zich voor de beschouwer het toneel van groepjes personen van beiderlei kunne die fanatiek staan zuigen aan sigaretten. Het zijn ook altijd sigaretten die daar gerookt worden. Nooit een pijp of een sigaar. Waarschijnlijk zijn de twee laatste genotmiddelen exponentjes van een gezelligheid die hier geen ankers heeft. Want, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden, staan de bannelingen wel eens blauwbekkerig wat te kleumen daar op hun exil. Altijd kijken ze ook gemelijk.

Een teken des tijds? Ik weet het nog zo net niet... Je denkt misschien, vermits het woord officieel nog maar een jaar oud is, dat het verbod om ook anderen tegelijk met zichzelf te vergiftigen nog maar kort geleden is uitgevonden. Maar nee hoor! Vroeger reeds, veel vroeger zelfs, bestond het rookverbod al. En wel waar je het nooit zou verwachten. De overlevering vertelt ons daarover het volgende verhaal.

Een man die des avonds onderweg was van Hofstade naar zijn hofstede in Erpe, zag in de Oonegemmeers een vuur branden. Een ongewoon verschijnsel dat uiteraard de nieuwsgierigheid van de man prikkelde. Zo stapte hij op het gezelschap af dat zich rond het vuur had verzameld. Het waren allemaal heren die pijp rookten. De komst van de man verwekte enige beroering en er werd hem gevraagd wat hij daar kwam doen. Niets, eigenlijk, maar dat klinkt zo flauw. Dus zei de man: „Ik kom hier een pijp aansteken en mij wat warmen aan het vuur“. Daarop antwoordde iemand van het gezelschap: „Steek die pijp aan en spoedt u henen. De dag is voor u en de nacht is voor ons“. Het klonk niet al te vriendelijk en zo was het ook bedoeld. Er was duidelijk iets loos met het gezelschap. Voor de verjaagde passant was het echter snel duidelijk: de pijprokende heren waren noch min noch meer... duivels! Dus lang voordat de stoeproker in onze taalschat opdook gold er reeds een rookverbod... in de hel! En zeggen dat ze daar Lucifer hebben uitgevonden! Nu ik eraan denk: zou er soms ook een duivel bestaan die „Aansteker“ heet? Of „Briquet“ misschien. Ze gaan daar toch wel met hun tijd mee?

Met die „Oonegemmeers“ is trouwens iets niet in de haak. Vroeger al en nu nog altijd. Om bij vroeger te beginnen vertelt het verhaal dat een man op bedevaart ging naar Sint-Renilde in de buurt van Halle. Na het vervullen van zijn spirituele opdracht had hij honger gekregen en legde hij aan bij een herberg om zijn meegebrachte boterhammetjes te verorberen. Al keuvelend liet de man zich dan ontvallen dat hij uit Erpe kwam. Waarop de bazin

van de drankgelegenheid zei: „Dan weet jij ook waar de Oonegemmeers is. Staan die boomstronken daar nog?“ In een meers staan er allicht boomstronken maar wat de waar-
din verder te zeggen had was toch enigszins verontrustend: „Daar ben ik vele nachten ge-
weest en ik heb er veel plezier gehad, maar ik ben toch blij dat ik er nu van verlost ben“. Een heks, verdorie! Ja goed, een bekeerde heks, maar toch een heks. En dat krijgt zo-
maar een vergunning om een café uit te baten. Schandelijk! Ik wist overigens niet dat er
van de staat van heks nog een weg terug was.

Op onze dagen is die Oonegemmeers ook al geheimzinnig want hij schijnt niet te bestaan.
Tenminste: wat ik ook gespeurd heb in allerlei kaartmateriaal, in oude boeken en op het al-
wetende web, nergens vond ik de naam terug. Behalve bij de volksverhalen. Ik heb nog
even de heilige Mercator aanroepen maar die gaf niet thuis. Nu ja, die zal dezer dagen wel
naar een verjaardagsfeestje zijn.

Pap happen

De tocht die eigenlijk in Ottergem begon had de ondertitel „Papeterstocht“ meegekregen.
Te lezen als pap-eters-tocht. Voor alle duidelijkheid. Het had net zo goed Pa Peterstocht
kunnen zijn, toch? Die benaming heeft alles te maken met de spotnaam van de Mere-
naars: *Papeters* of *Papboeren*. Het volksverhaal over het ontstaan van die bijnaam werd al
in 1892 door Auguste Gittée opgetekend in de volgende bewoordingen:

*„Op een kermis in de omstreken was er voor eenige jaren eens een kampstrijd met den
krulbol [een antieke Vlaamse cafésport], en 's avonds zou ter eere der winnaars een goed
souper aangerecht worden. De boeren van Meire weerden zich dapper en behaalden den
prijs. Zij hadden (de kwaadsprekerij komt ja achter al-
les) den helen dag gevast om hunnen buik eens een
zielmis te doen. Doch, wat zetten ze groote oogen
op, toen men voor eerste gerecht een grooten scho-
tel pap opdiende! De boeren lieten ze onaangeroerd,
en de gastheeren, hierover verstoord, lieten hun voor
tweede, en derde en vierde gerecht denzelfden scho-
tel aanbieden, tot dat de boeren zoo'n honger kre-
gen, dat ze uiteindelijk blij waren de pap te kunnen
binnenspelen. En zoo werden het te Meire Papboe-
ren“.*

Rijstpap

Recept

Deel op Facebook 42

Dessert

Kookniveau: ★★★★★

Gebruik bij voorkeur
hoevemelk of bij gebrek,
gepasteuriseerde of UHT-melk.
Weetje: In onze contreien werd
een recept voor rijstpap
genoteerd uit 1605. Rijstpap
werd altijd ervaren als een
hemels genoegen en is dat tot
op heden nog. Hij is een
voltreffer op menig
dessertenbuffet.

Ingrediënten voor 4 personen

- 1 l melk
- 130 g rijst
- 75 g suiker
- saffraan
- 2 eidooiers
- vanillestokje
- kaneel

Bereidingswijze

Spoel de rijst en laat uitlekken. Breng de verse volle melk aan de kook. Doe er
suiker, vanillemerg, het kaneelstokje en de saffraan bij. Laat de rijst in de melk
glijden en houd hem 30 minuten of langer op een zachtvuurtje tot hij gaar is.
Neem de rijstpap van het vuur als hij nog niet te stevig is, want hij zal
nog verdikken tijdens het afkoelen. Roer de eidooiers los en roer ze door de
rijstpap. Doe eventueel nog een klontje hoevebater bij de warme rijstpap.
Dien de rijstpap op met bruine suiker.

Recept: Geert Van Der Bruggen

Suggesties van gebruikers

Voeg zelf een tip of suggestie toe

Er is pap en er is... rijstpap. Wie zijn kans
eens wil wagen: zie bovenstaand recept. In te-
genstelling met wat daar gezegd wordt, moet
rijstpap een beetje aangebrand zijn. En nu
krijg ik dus alle specialisten over me heen.
Uit: Lekker van bij ons.

Er moet nog aan toegevoegd worden dat de pap wel
degelijk rijstpap was. Een spijs die op deze wandel-
tocht in alle rustposten ook te koop was. Adel ver-
plicht.

Er bestaat nog een verhaal dat het wat anders vertelt
maar dat vind ik nogal rammelen. Oordeel zelf.

In de jaren 1840-1850 zou Erpe door een grote hon-
gersnood zijn geteisterd. Enkele mannen uit Mere
kwamen in Erpe meedoen aan een krulbolwedstrijd.
Ze wonnen en kregen een kom pap. Daarna werden
de inwoners van Mere „papeters“ genoemd. Het is
me een raadsel hoe er in Erpe hongersnood was en
niet in Mere. Verder, hoe kwamen ze ertoe om een
feest aan te richten in zo'n periode en waarom zou-
den ze dan „vreemden“ voedsel voorzetten dat ze
zelf te kort kwamen?

Klinkt dat Papeters nog redelijk vriendelijk, de twee
andere spotnamen waarmee de inwoners van Mere
worden bedacht zijn dat veel minder: *Mere-rot* en
Vechters. Overigens wordt dat „Mere-rot“ niet meer

gebruikt. Al bestaat het dan al heel lang. De benaming wordt vermeld in een verslag van een medische keuringscommissie halfweg de 19^e eeuw. Die commissie had een tyfus-epidemie onderzocht en ze kwam tot enkele verontrustende vaststellingen. Het verslag beschreef, onder andere, de onhygiënische toestand waarin sommige inwoners van Mere leefden. In vochtige huisjes, dicht op mekaar, met nagenoeg geen verluchting. Het voedsel was ongezond en zonder enige variatie. Er werd de commissie verteld dat in Mere de klierziekte frequent voorkwam. Die ziekte had bijna de hele bevolking besmet. In Mere had de ziekte de bijnaam „Mere-rot“ gekregen.

De naam Vechters wordt ook niet meer gebruikt. Dat vechten was overigens geen vermaak dat enkel aan de Merenaars was voorbehouden. Het was een destijds algemeen verspreid volksvermaak om mekaar op de dag des Heren wat bloedneuzen en blauwe ogen te slaan. Er was nagenoeg geen uitrusting nodig voor deze volkssport en het versterkte de gemeenschapszin.

Te pruimen dief

De Erpenaren werden vroeger „*Dieven*“ genoemd. Het is niet zeker hoe ze aan die naam gekomen zijn maar mogelijk kwam het doordat enkele inwoners van Erpe niet goed het mijn en dijn konden onderscheiden. Volgens de tekst van destijds: „*waarschijnlijk ter oorzaak van enige diefstallen, te Aalst of in de omliggende dorpen door lieden van Erpe gepleegd, hebben de inwoners van die gemeente, pars pro toto, dien lelijken naam gekregen*“. De spotnaam wordt niet meer gebruikt. Hoewel... een versje dat in Erondegem werd opgetekend verwijst er nog naar:

Lee zonder pracht

Eirp zonder dieven

Eerdegem zonder hoeren

... ten goeët de weiërelde vergoeën.“

„Lee“ is Lede, „Eirp“ is Erpe, „Eerdegem“ is Erondegem en de laatste zin betekent zoveel als: „het zal de wereld verbeteren“.

Veel beter bekend als bijnaam voor de inwoners van Erpe is alleszins *Palokeneters*. Het verhaal achter de oorsprong van de naam vertoont nogal wat gelijkenis met dat van de Meerse Papeters. Het gaat ook om een wedstrijd in het krulbollen. Daarbij zouden de Erpenaars de eerste prijs behaald hebben. Dat was een mand *paloken*. Hetgeen kleine halfwilde pruimen zijn. Het woord „paloke“ is nagenoeg uit onze woordenschat verdwenen maar het is wel al eeuwenoud. In het befaamde woordenboek van Kiliaan (Etymologicum Teutonicae Linguae van 1599) komt het al voor in de vorm „*palleken*“ met als bijkomende verklaring „*sleepruymken*“. Al vrij snel werd de spotnaam verkort tot „de Palokens“. Ook nu nog is deze spotnaam van de Erpenaren vrij goed bekend en Palokeneters en Palokens worden door mekaar gebruikt.

Samen onder vaders paraplu

Toen Vadertje Staat in 1977 besliste dat Aaigem, Bambrugge, Burst, Erondegem, Erpe, Mere, Ottergem en Vlekkem voortaan één gemeente zouden zijn, toen ontstond er onenigheid. Erpe wou dat de gemeente Erpe zou heten omdat ze het grootst in oppervlakte was. Mere daarentegen wou dat het Mere zou worden want dat lag centraal en had meer inwoners. Als compromis werd het Erpe-Mere. Iedereen content.

Telkens ik die kant opga valt het me op hoe snel en hoe dramatisch het reliëf verandert. Eigenlijk is het geen wonder want de zuidergrens van Erpe-Mere is het begin van de Vlaamse Ardennen. En daar zijn toch redelijk grote hoogteverschillen op te tekenen. Maar zelfs hier is dat al duidelijk. In het gebied ten noorden van de grote weg tussen Aalst en Gent (officieel de N9) ligt het terrein op 10 tot 30 meter hoogte. Het stuk dat ligt tussen de eerder genoemde N9 en de autosnelweg van Brussel naar de Kust (E40), daar moet gerekend worden met hoogteverschillen tussen 25 en 50 meter. Het gebied daar nog eens ten zuiden van, daar wordt het helemaal serieus want sommige heuveltoppen zijn tot 80 meter hoog. Binnen de gemeente Erpe-Mere is de meest bekende heuvel *de*

Gotegemberg. Die ligt op het grondgebied van Mere. De heuvel maakt niet direct indruk vanwege zijn hoogte die maar krap 68 meter is, maar doordat zijn flanken zeer steil zijn. We spreken dan over hellingen van 18% en dat is iets wat je voelt wanneer je daar boven wil raken.

Een andere heuvel, die me al van vroeger bekend was, is de Steenberg in Bambrugge. Die heeft zijn naam niet toevallig gekregen. Er werd daar vroeger inderdaad steen gedolven. De Romeinen wisten het reeds dat de Vlaamse Arduin of Lediaanse steen uitstekend bouw materiaal was. Al ruim voor de 11^e tot de 12^e eeuw werd hier op de Steenberg de gewilde witte zandsteen ontgonnen. Het was zelfs de meest gebruikte witte natuursteen in Brabant in de 16^e en 17^e eeuw. Niet alleen hier kwam die steensoort vandaan. Ook in Balegem werd de Ledestein gevonden. Er werd tot zelfs na de Tweede Wereldoorlog Lediaanse zandsteen uit de Steenberg gehaald.

De eerste keer dat ik met de Steenberg kennis maakte, dacht ik dat het een zandwinning was geweest. Het was immers een duidelijk afgegraven heuvel met steile wanden. Beneden stond... een café! En niet zo'n kleintje. Er was zelfs een zwembad aan verbonden. Indoor, indien ik het me goed herinner. En in het café werd je bediend door een nors kijkend vrouwmens met een onmenselijk korte rok. Er kwam veel volk op af. Of het zwembad dan wel de korte rok de belangrijkste attractiepool was, dat laat ik in het midden.

De tweede keer dat ik er kwam, jaren later, werd er druk gebouwd en moest je van de werf wegblijven. Niet dat het café werd vergroot, nee, het nieuwe administratieve centrum van de gemeente werd daar neergezet. En een bibliotheek. Die staan er nu nog. 't Kan verkeeren... Over de vestimentaire uitrusting van het vrouwelijk personeel van nu is me niets bekend.

Een beek is een beek is een beek

Op het grondgebied van Erpe-Mere stromen twee beken. Om het niet te simpel te houden kregen die ook nog dezelfde naam: de Molenbeek. Nu vind je zowat overal waar een beetje reliëf in het landschap zit wel een Molenbeek, maar hier is die naam zondermeer zeer terecht. Beide Molenbeken lopen door de gemeente van zuidwest naar noordoost. De Molenbeek die door Burst, Bambrugge, Ottergem, Vlekkem en Erondegem loopt, mondt uit in de Schelde. De andere beek kreeg voluit de naam Molenbeek-Ter Erpenbeek en die stort zich uiteindelijk in de Dender.

In Erpe-Mere staan twaalf molens. Elf zijn watermolens en slechts één is een windmolen.

De Molenbeek-Ter Erpenbeek

Het reliëf maakt dat de beken nogal snel naar lager gelegen gebied stromen en dat verval is natuurlijk zeer bevorderlijk om er watermolens mee aan te drijven. Het is zelfs zo dat deze gemeente de meeste watermolens heeft in heel België! Zeven van deze watermolens zijn wettelijk beschermd. Eén molen is echter voor het grootste deel gesloopt. Er blijven wel nog delen van over en ook het molenhuis is nog intact. Nog een andere molen is omgebouwd tot woonhuis. Dat maakt dus dat er eigenlijk nog negen „echte“ watermolens zijn.

Ik ben op deze tocht niet aan alle molens gepasseerd. Er is weliswaar een Molenrouthe uitgezet maar die is op zich reeds 42 kilometer lang en het traject dat voor ons, wandelaars, was klaargelegd liep grotendeels anders. Tenslotte ben ik aan twee watermolens gepasseerd en is er verder eentje waaraan ik nog een persoonlijke herinnering bewaar.

Broek

De *Molen Te Broeck* of 't Hof Schuurke was de eerste watermolen die langs het pad lag van deze tocht. Deze watermolen in het gehucht Broek staat vermeld in de penningkohieren van 1571 tot 1578. In 1681 werd de molen herbouwd. Vroeger was er in de molen een steen te vinden die dit jaartal vermeldde. Die is echter verdwenen. De molen was in die tijd eigendom van de heer van Mere.

De foto is weliswaar erg donker (het was nog vroeg in de morgen) maar het is wel te zien dat van het molenrad niet veel meer over blijft.

Door de eeuwen heen kende de molen uiteraard verschillende eigenaren.

In 1902 werd een stoommachine geïnstalleerd en dat maakte het bouwen van een schoorsteen noodzakelijk. Het gebouw werd in 1929 uitgebreid en het kreeg een nieuwe toegangsweg.

Tot in 1975 bleef de molen werken. Daarna werd het ijzeren bovenslagrad nog wel eens gebruikt als aandrijving voor een waterpomp. Er is nog één steenkoppel aanwezig dat in redelijke toestand is. In het begin van de tachtiger jaren van vorige eeuw werd het molengebouw tje, dat een aanhangsel is van het woonhuis, voorzien van een nieuwe gevel. Spijtig genoeg ging daardoor het oorspronkelijke uitzicht verloren.

Toen ik er langs kwam was het nog vroeg en in het spaarzame licht kon ik de toestand niet goed overzien. Het was wel duidelijk dat er van het bovenslagrad niet veel meer overblijft. In 1994 werd de molen beschermd als monument, samen met zijn omgeving als dorpsgezicht. Daarenboven werd, als een groter geheel, in 2004 de vallei van de Molenbeek als landschap beschermd. De huidige eigenaar kocht de molen in 1994 en renoveerde de gebouwen. In 2008 opende hij de drank- en eetgelegenheid 't Hof Schuurke.

Engels

Ik ben de tel kwijt van hoeveel keer ik ondertussen al aan de *Engelsmolen* in Aaigem ben gepasseerd. Ook nu zat die weer in het pakket. Al was de ontmoeting er dit keer een van op afstand. Maar ik ken het hoopje gebouwen ondertussen al zo goed dat ik dadelijk in de gaten heb waar het om gaat. Jarenlang stond het hele complex er uitermate treurig bij. Vervallen, smerig en desolaat maar in een schitterend mooi kader op de Molenbeek. Met steeds de muziek van snelstromend water op de achtergrond.

De benaming Engelsmolen komt van een vroeger eigenaar-molenaar die Engelbertus van Londersele heette. Dat werd afgekort tot Engel. De benaming *Molen te Dalme*, die ook gebruikt werd, verwijst naar de Dalme. Een beek die in de Molenbeek loopt. Nu is de Dalmebeek nog maar moeilijk in het landschap te volgen. Ze is versnipperd en ze bestaat eerder uit een aantal grachten.

Al in 1494 stond hier op de Molenbeek reeds een korenmolen. Er werd later een oliemolen aan toegevoegd maar die werd een kleine vijftig jaar later weer afgebroken. Dat gaf aanleiding tot een jarenlange procedureslag.

Van 1860 tot 1880 werkte er ook nog een vlaswingelmolen. In 1863 werd een stoommachine in dienst genomen.

Het was de eerste watermolen van Erpe-Mere die beschermd werd. Al in 1976. Toen werden zowel de molen zelf als monument, als de omgeving als landschap beschermd.

Sinds de molen werd stilgelegd, wat reeds tientallen jaren geleden gebeurd is, werd een groot deel van het interieur gesloopt. Zo blijft er nog slechts één van de vier steenkoppels over. Het waterrad werd destijds wel met eigen middelen opgelapt maar dat voldeed niet. Ondertussen is het rad compleet weggeroest.

In 2005 kreeg de molen een nieuwe privé eigenaar. De N.V. Flanders Investment Company (N.V. FICO). In 2007 werd begonnen met het renoveren van het molenhuis. De molentechnische delen zullen in 2013 hersteld worden en opnieuw in werking gesteld. Het zal tijd worden...

Rat zonder rad

De molen waar ik een persoonlijke herinnering aan bewaar, daar ben ik niet aan gepasseerd. Wel kwam ik door het centrum van Aaigem en de Ratmolen ligt daar niet ver vandaan. Maar toch, het traject volgde een andere weg.

Het kan 25 jaar geleden zijn dat ik de molen bezocht. Toen niet uit molentechnische belangstelling maar omdat we daar een paar middelnederlandse kluchten gingen opvoeren. De regisseur van het geval, Anton Cogen, zelf een ingezetene van het dorp, had familie wonen in de molen. Wat wij daar te doen hadden ging door in het kader van een kermis of een buurtfeest van de wijk die „Den Berg“ wordt genoemd. Na afloop werden we nog bediend door... zanger Jan De Wilde. Die ook daar op Den Berg woont.

De Ratmolen op de Molenbeek werd al vóór 1556 op deze plaats gebouwd. Op de andere oever bevond zich een olieslagmolen. Rond 1866 verdween die alweer. Reeds in 1851 werd een stoomwerktuig geïnstalleerd. Na een brand in 1874 werd het huidige gebouw opgetrokken. In 1925 werkte de molen zowel met waterkracht als met een motor. Er was ook een cichoreibranderij. De watermolen bleef tot omstreeks 1960 in bedrijf.

De Ratmolen ligt in een open landschap. In 1994 werd de molen beschermd als monument en de omgeving als dorpsgezicht. Van het ijzeren bovenslagrad is vrijwel niets meer overgebleven, maar het gebouw verkeert nog in vrij goede staat. Het interieur is merkwaardig goed intact gebleven. Er zijn drie koppels maalstenen. De molen had regelmatig te kampen met overstromingen. Iets waarmee de bewoners uiteraard niet konden lachen. Vanaf 2009 wordt de molen gerestaureerd.

Op het erf is nu een fokkerij van en een handel in honden ondergebracht. Ze kunnen hem misschien omdopen tot „Hondenmolen“. Hoewel... daarmee wordt een heel ander soort molen bedoeld.

Jezuïet

Van de enige windmolen in Erpe-Mere heb ik dit keer niets méér gezien dan het wegwijzer-tje er naartoe. Maar eerder bezocht ik deze houten staak- of standermolen reeds toen hij in werking was.

De Kruiskoutermolen of Jezuïetenmolen is een uitzondering. Niet alleen omdat hij de enige is in de gemeente maar vooral omdat het een staakmolen is met drie „zolders“. Een zolder bij een molen is te verstaan als een „verdieping“. De benamingen aan een molen zijn dikwijls heel specifiek en daardoor niet zelden nogal curieus. Want in dit geval is die zolder een... kelder. Het is namelijk een benedenverdieping die ook „de hel“ wordt genoemd.

De Jezuïetenmolen stond tot 1921 in Nieuwerkerken bij Aalst. Daar werd hij al vermeld in 1384.

De molen was lange tijd in het bezit van de adellijke familie *de Liedekerke* tot ze hem in de 17^e eeuw verkochten aan de paters Jezuïeten van Aalst. Vandaar dus de tweede naam van deze molen. De Jezuïeten hadden zich in 1620 in Aalst gevestigd en ze hadden eigendommen in Nieuwerkerken en Lede. Op het staakijzer van de achtermolen staat het jaartal 1632, maar er kon tot nog toe niet achterhaald worden of dit ook het jaartal van een heropbouw is.

De recente geschiedenis van de molen is turbulent. Met als belangrijkste ingrediënten ernstige stormschade en verwaarlozing. Op 30 september 2004 werd de molen gedemon-teerd en vervoerd naar het atelier van molenbouwer Thomaes in Beveren-Roeselare. Het bleek dat er een nieuwe staak moest gemaakt worden. De staak is de centrale as waar rond de hele molen draait om hem op de wind te zetten. Het was niet eenvoudig daarvoor een geschikte eikenboom te vinden. De staak of stander van deze molen is 8,5 meter lang, met een omtrek van 2,50 meter. Het kwam tenslotte allemaal in orde en op 3 juni 2006

werd de Kruiskoutermolen officieel ingehuldigd.

Hotter de dotter

De Engelsmolen ligt in het natuurgebied *Den Dotter*. Toevallig is die naam alweer niet want in het gebied bloeien ten gepaste tijde inderdaad veel dotterbloemen.

Den Dotter is 205 hectare groot. Het ligt op het grondgebied van Aaigem en Heldergem. Het is een drassig, vrijwel onbewoond gebied. Het drassige karakter was goed te merken want vele van de graslanden stonden minstens gedeeltelijk onder water. Het landschap van Den Dotter bestaat uit de vallei van de Molenbeek, enkele zijvalleitjes en landschappelijk waardevolle kouters. Centraal in het gebied stroomt de Molenbeek-Ter Erpenbeek. Dat

Een panoramafoto van de aanloop naar Den Dotter

is uiteraard de beek waarop ook de Engelsmolen staat.

Doorheen Den Dotter liggen vele wandel- en fietsroutes. Zoals daar zijn: het Boekentpad, de Molenbeekroute, het Brantegempad, de Brouwersroute en waarschijnlijk nog wel enkele andere. Op een tocht doorheen het gebied loop je meermaals met de loop van de beek mee. Die zorgt ook voor een rijk plantenleven. Er wordt geschat dat er minstens 300 verschillende plantensoorten voorkomen. Ook het dierenleven is rijkelijk vertegenwoordigd. De grote gele kwikstaart, de ijsvogel en de steenuil zijn maar enkele van de vele vogelsoorten die hier te spotten zijn. Voorlopig heb ik alleen maar kraaien gehoord en de specht die vlijtig bomen aan het mitrilleren was. Bij de zoogdieren komen er drie marterachtigen voor: de wezel, de hermelijn en de bunzing. Zelfs eikelmuizen schijnen er te zijn.

Het beheer bestaat, onder andere, uit het rooien van populieren. Iets wat aan de wachtende, gevelde stammen duidelijk te zien was. Verder het maaien van graslanden zodat, bijvoorbeeld, de dotterbloemen een kans krijgen. Naast vele andere soorten vanzelfsprekend. Er wordt hier en daar ook aan nulbeheer gedaan op de plaatsen waar dat nodig geacht wordt.

Brood op de plank

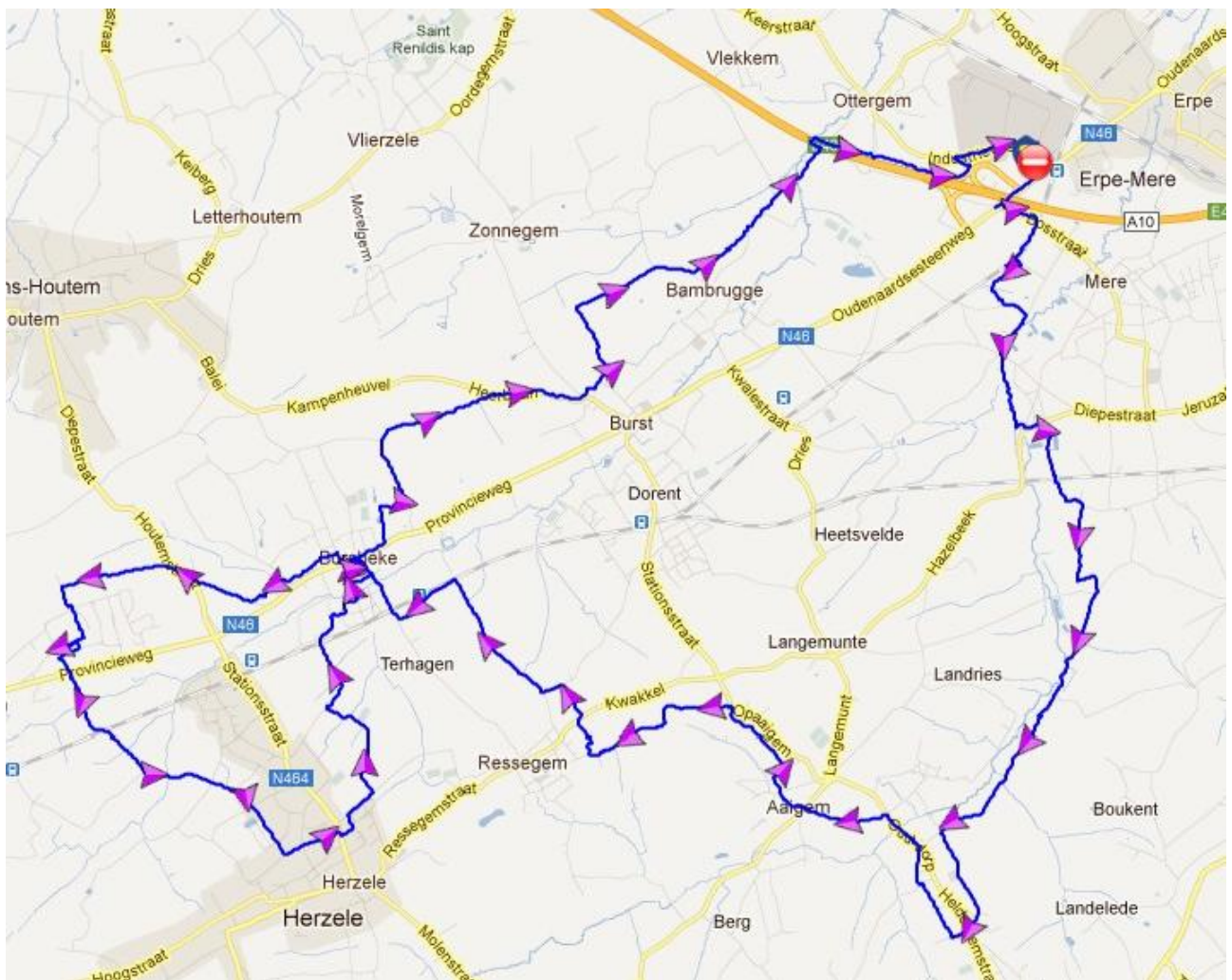
Het kon niet anders of in deze molengemeente moest er ook een broodoven zijn. Die zijn er natuurlijk wel overal. Ook wanneer er heinde en ver geen molen te bekennen is. Voor zover er nog echte warme bakkers zijn. Hoe dan ook, hier is het toch iets bijzonders. Bij fietsknooppunt 41, aan de Gotegemstraat, staat er een kleine picknickbank en... een histo-

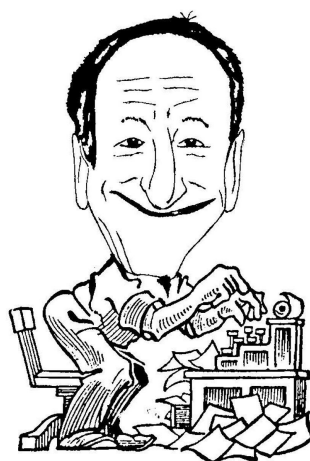
Het aloude bakhuis (1600!) aan de Gotegemstraat.

rische bakkersoven.

Het bakstenen gebouwtje staat er al van omstreeks 1600 en is het een tijdje geleden gerestaureerd. Eeuwenlang kwamen de families van het gehucht Gotegem hier hun brood bakken. Nu worden er alleen bij speciale gelegenheden nog ovenkoeken gebakken. Waar wachten ze op om daar de Ovenkoekenfeesten te organiseren? Dan krijgen ze daar een koekje van eigen meel.

Het traject van deze tocht. Volgens de GPS precies 32 kilometer.

© 2012
Michel Christiaens